

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/20/2020
Identifikačné číslo spisu: 1017202061
Dátum vydania rozhodnutia: 24.03.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:1017202061.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte, zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a JUDr. Jany Martinčekovej, v právnej veci žalobcu: L. D. Š., nar. XX.XX.XXXX, bytom Č. Z. Č.. XX, V., zastúpeného Advokátskou kanceláriou ŠKODLER & PARTNERS, s. r. o., so sídlom Dobšinského č. 12, Bratislava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o správnej žalobe proti rozhodnutiu žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 02.08.2017, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 4Sa/104/2017-72 zo dňa 12.02.2020

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 4Sa/104/2017-72 zo dňa 12.02.2020 z a m i e t a.

II. Žalovanej náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave rozsudkom sp. zn. 4Sa/104/2017 zo dňa 12.02.2020 zamietol žalobu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Sociálnej poisťovne (jej generálneho riaditeľa) č. XXX XXX XXXX X zo dňa 02.08.2017 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“). Preskúmaným rozhodnutím žalovaná potvrdila prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredia č. XXX XXX XXXX X zo dňa 13.04.2017 o zamietnutí žiadosti žalobcu o starobný dôchodok zo dňa 10.07.2013. Z preskúmaného rozhodnutia žalovanej, ako aj z prvostupňového rozhodnutia vyplýva, že žalobca žiadal priznať starobný dôchodok k veku 58 rokov z dôvodu výchovy dvoch dcér, ktoré mu boli zverené do výchovy. Dcéra Y., nar. XX.XX.XXXX, bola v starostlivosti žalobcu od 31.08.1984 do 28.06.1995 a dcéra C., nar. XX.XX.XXXX, od 31.08.1984 do 05.02.1998. V preskúmanom rozhodnutí žalovaná vyslovila, že požiadavka žalobcu na rovnaké posúdenie nároku na starobný dôchodok a určenie dôchodkového veku so zohľadnením počtu vychovaných detí, tak ako je to u žien, nie je dôvodná. Podľa názoru žalovanej rozdielne zaobchádzanie z dôvodu veku nie je diskrimináciou, ak je to objektívne odôvodnené, sleduje cieľ a je nevyhnutné a primerané.

2. Proti preskúmanému rozhodnutiu podal žalobca správnu žalobu.

3. K námietke nedostatočného zistenia stavu veci krajský súd vo svojom rozsudku uviedol, že žalovaná, ako aj prvostupňový správny orgán, dostatočným spôsobom zistili stav veci. K námietke žalobcu, podľa ktorej žalovaná nevykonala žiadne zisťovanie, či výchova detí žalobcom trvala v rozsahu, v ktorom ho možno považovať za výchovu dieťaťa podľa doterajších predpisov, krajský súd uviedol, že žalovaná nespochybnila skutočnosť, že žalobca v zmysle rozvodového rozsudku mal do výchovy a opatery zverené jeho deti a žalovaná sa zaoberala jeho požiadavkou na zhodnotenie ich výchovy žalobcu. Námietku žalobcu, v zmysle ktorej žalovaná nepoužila správny právny predpis, resp. právny predpis nesprávne interpretovala, považoval krajský súd za nedôvodnú, pretože podľa jeho názoru žalovaná správne interpretovala zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej aj „zákon o sociálnom poistení“).

4. Žalobca namietal názor žalovanej, že dôchodkový vek pre všetkých mužov je v zákone stanovený rovnako, pričom žalovaná neaplikuje tie ustanovenia zákona, ktoré by pri určení dôchodkového veku zohľadňovali počet vychovaných detí tak, ako to je u žien. Práve z tohto dôvodu žalobca mal za to, že právny názor žalovanej je v rozpore s antidiskriminačným zákonom. V tejto súvislosti krajský súd uviedol, že zákon o sociálnom poistení v znení účinnom v čase podania žiadosti žalobcu o starobný dôchodok a podobne v čase vydania preskúmaného rozhodnutia (ako aj prvostupňového rozhodnutia) odlišným spôsobom stanovoval podmienky vzniku nároku na starobný dôchodok vo vzťahu k dosiahnutiu dôchodkového veku (§ 65 a nasl. zákona o sociálnom poistení). Konkrétne u mužov tento nárok (vo všeobecnosti) vzniká dosiahnutím 62. roku veku (§ 65 ods. 2, 3 zákona o sociálnom poistení), pričom u žien je tento vek modifikovaný, znižovaný s ohľadom na počet vychovaných detí (§ 65 ods. 4 - 8 zákona o sociálnom zabezpečení). S poukazom na uvedené žalovaná nemohla prihliadnúť na skutočnosť, že žalobca vychovával jeho dve dcéry, t. j. vo vzťahu k dosiahnutiu veku na vznik nároku na starobný dôchodok nemohol na žalobcu aplikovať ustanovenia § 65 ods. 4 - 8 zákona o sociálnom poistení, vzťahujúce sa výlučne na ženy. I keď z pohľadu stanovenia vzniku nároku na starobný dôchodok dosiahnutím určeného veku nesporne existovali rozdiely medzi stanoveným vekom mužov a žien, takéto zákonné ustanovenie nie je diskrimináciou. Je tomu tak preto, lebo v zmysle § 8 ods. 7 písm. a/ antidiskriminačného zákona práve rozdielne zaobchádzanie spočívajúce v ustanovení rozdielneho dôchodkového veku pre mužov a ženy tento zákon za diskrimináciu nepovažuje. Ak teda žalobca ako muž požiadal z dôvodu výchovy svojich dvoch dcér o starobný dôchodok k 04.06.2012, tak žalovaný ako aj prvostupňový správny orgán správne rozhodli o zamietnutí žiadosti z dôvodu, že v čase podania žiadosti nespĺnil jednu z podmienok priznania starobného dôchodku - podmienku dovŕšenia 62. roku veku. Správne tiež konštatovali, že ustanovenia zákona o sociálnom poistení, vzťahujúce sa výlučne na ženy nie je možné aplikovať na žalobcu, ktorý je mužom.

5. Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca (sťažovateľ) kasačnú sťažnosť, pretože má za to, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci a nerešpektoval záväzný právny názor, ktorý bol vyslovený v predmetnej veci súdom vyššej inštancie. Podľa názoru žalobcu žalovaná v preskúmanom rozhodnutí v rozpore s právnymi predpismi vyhodnotil námietku žalobcu, ktorou žiadal o rovnaké posúdenie nároku na starobný dôchodok a určenie dôchodkového veku so zohľadnením počtu vychovaných detí, tak ako je to u žien, za nedôvodnú.

6. Sťažovateľ uviedol, že dôchodkový vek mužov a žien bol stanovený zákonom zhodne pre mužov a ženy. Zákon stanovuje osobitné prípady, kedy je dôchodkový vek stanovený rozdielne z dôvodu, že žena vychovala deti. Osobitný vek na odchod do dôchodku je v § 65 ods. 4 až 7 zákona o sociálnom poistení stanovený na základe toho, že osoba vychovala deti, nie na základe príslušnosti k ženskému pohlaviu, nakoľko dôchodkový vek pre ostatné ženy je stanovený rovnako ako pre mužov. Podľa názoru sťažovateľa zásadný rozpor v názore žalovanej so zákonom spočíva v tom, že podľa žalovanej dôchodkový vek je stanovený pre všetkých mužov rovnako. Takýto záver je v rozpore s antidiskriminačným zákonom. Zákonodarcu mal objektívne odôvodniť, prečo pre ženu, ktorá vychovala dve deti, stanovil iný dôchodkový vek ako pre muža, ktorý rovnako vychoval dve deti. Rozdielne stanovenie dôchodkového veku pre mužov a ženy z dôvodu, že osoba vychovala dve deti, nie je diskriminačné iba v prípade, ak je takáto zákonná úprava, alebo uplatnenie takejto zákonnej úpravy

objektívne odôvodnené. Sťažovateľ má za to, že takáto právna úprava je objektíve neodôvodniteľná v prípade muža, ktorý sám vychoval dve deti, a preto zákonodarca mal by žalobcovi stanoviť dôchodkový vek rovnako, ako keby sa jednalo o ženu. V súvislosti s horeuvedenými skutočnosťami žalobca poukázal na rozhodnutie EŠLP vo veci *Andrle v. Česká republika*, na základe ktorého pokiaľ výhoda v podobe zníženia dôchodkového veku nie je priznaná žene z toho dôvodu, že deti nevychovala, ale vychoval ich muž, priznanie výhody zníženia dôchodkového veku mužovi nemôže nijako ohroziť sociálne istoty, ani predvídateľnosť dôchodkového systému štátu. V dôsledku takéhoto postupu okruh subjektov spĺňajúcich podmienku poskytnutia výhody zníženie dôchodkového veku sa nijako nerozšíri, ostane nezmenený, len dôjde k odstráneniu diskriminácie z dôvodu pohlavia, ktorá nemá objektívne odôvodnenie. V ďalšej časti kasačnej sťažnosti žalobca namietal, že krajský súd nerešpektoval právny názor vyslovený v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9So/14/2015 zo dňa 25.01.2017, ktorým Najvyšší súd Slovenskej republiky už raz zmenil rozsudok krajského súdu v tejto veci tak, že predchádzajúce rozhodnutia žalovanej zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Podľa Najvyššieho súdu Slovenskej republiky žalovaná nezistila, či výchova detí trvala v rozsahu, v ktorom ho možno považovať za výchovu dieťaťa podľa doterajších predpisov. Túto otázku považoval Najvyšší súd Slovenskej republiky za elementárnu pre prípadné ďalšie posúdenie dôvodnosti námietky diskriminácie z dôvodu pohlavia. V tejto súvislosti sťažovateľ tvrdí, že žalovaná v rozpore s poukázaním Najvyššieho súdu Slovenskej republiky nevykonala žiadne zisťovanie, či výchova detí žalobcom trvala v rozsahu, v ktorom ho možno považovať za výchovu dieťaťa podľa doterajších predpisov. Podľa žalobcu v tejto otázke nie sú v stanoviskách žalovanej a žalobcu rozpory, nakoľko žalovaná v žiadnom z doterajších rozhodnutí nespochybnila výchovu detí žalobcom a jej trvanie. Sťažovateľ zastáva názor, že právny názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky smeroval predovšetkým k tomu, že ak žalobca splnil stanovené podmienky, mala sa žalovaná, resp. krajský súd zaoberať otázkou možnej diskriminácie. Krajský súd mal vo svojom rozhodnutí jasne vysvetliť, ako sa vysporiadal so všetkými aspektmi záväzného právneho názoru a aké nové závery z nich vyvodil. Podľa názoru sťažovateľa krajský súd nevenoval pozornosť tej časti antidiskriminačného zákona, ktorá stanovuje, že diskrimináciou nie je iba objektívne odôvodnené rozdielne zaobchádzanie spočívajúce v ustanovení rozdielneho veku pre mužov a ženy. Na záver kasačnej sťažnosti žalobca uviedol, že prejednávany prípad sťažovateľa je prípadom, kedy sa diskriminačný charakter zákona o sociálnom poistení zreteľne prejavuje a z uvedených dôvodov navrhuje, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

7. Vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti žalovaná uviedla, že dôvody kasačnej sťažnosti nepovažuje za opodstatnené a má za to, že krajský súd správne zistil skutkový stav veci. Na základe tejto skutočnosti žalovaná žiadala, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť žalobcu ako nedôvodnú zamietol.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu ako i postup, ktorý predchádzal jeho vydaniu, bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), pričom zistil, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná, a preto ju podľa § 461 SSP zamietol ako nedôvodnú z nasledovných dôvodov:

9. Podľa § 65 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom ku dňu 12.10.2017 (právoplatnosť preskúmaného správneho rozhodnutia) poistenec má nárok na starobný dôchodok, ak bol dôchodkovo poistený najmenej 15 rokov a dovŕšil dôchodkový vek.

10. Podľa § 65 ods. 2 cit. zákona dôchodkový vek je 62 rokov veku poistenca, ak tento zákon v odsekoch 4 až 8, § 65a a 274 neustanovuje inak.

11. Inak ustanovuje zákon v § 65 ods. 6, podľa ktorého žene, ktorá vychovala dve deti a v období od 1. januára 2004 do 31. decembra 2012 dovŕšila vek 55 rokov, sa dôchodkový vek určí tak, že k veku 55 rokov sa pripočíta

- a) v roku 2004 deväť kalendárnych mesiacov,
- b) v roku 2005 osemnásť kalendárnych mesiacov
- c) v roku 2006 dvadsaťsedem kalendárnych mesiacov,

- d) v roku 2007 tridsaťšesť kalendárnych mesiacov,
- e) v roku 2008 štyridsaťpäť kalendárnych mesiacov,
- f) v roku 2009 päťdesiatštyri kalendárnych mesiacov,
- g) v roku 2010 šesťdesiattri kalendárnych mesiacov,
- h) v roku 2011 sedemdesiatdva kalendárnych mesiacov,
- i) v roku 2012 osemdesiatjeden kalendárnych mesiacov.

12. Podľa § 258 cit. zákona poistenkyni, ktorá v období od 1. januára 2004 do 31. decembra 2014 dovíši dôchodkový vek podľa § 65 ods. 4 až 8, sa výchova dieťaťa posudzuje podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004.

13. Podľa § 15 ods. 1 vyhlášky Federálneho ministerstva práce, sociálnych vecí č. 149/1988 Zb. v znení neskorších predpisov, ktorou sa vykonáva zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení, podmienka výchovy dieťaťa je splnená, ak sa žena osobne stará alebo sa starala o dieťa vo veku do dosiahnutia plnoletosti aspoň po dobu 10 rokov. Pokiaľ sa však žena ujala výchovy dieťaťa po dosiahnutí ôsmeho roka jeho veku, je podmienka výchovy dieťaťa splnená, ak sa žena osobne stará alebo sa starala o dieťa vo veku do dosiahnutia plnoletosti aspoň po dobu piatich rokov.

14. Podľa § 8 ods. 4 zákona č. 365/2004 Z. z. v znení účinnom ku dňu 12.10.2017 (právoplatnosť preskúmaného rozhodnutia), ďalej antidiskriminačný zákon, v systéme sociálneho zabezpečenia v zamestnaní diskriminácia nie je rozdielne zaobchádzanie z dôvodu veku, ktoré spočíva v ustanovení rôznych vekových hraníc na vznik nároku na starobný dôchodok a invalidný dôchodok v tomto systéme, ako aj v ustanovení rôznych vekových hraníc v tomto systéme pre zamestnancov alebo skupiny zamestnancov, a používanie rôznych spôsobov výpočtu týchto dôchodkov, ktoré sú založené na kritériu veku; to neplatí, ak by súčasne došlo k diskriminácii z dôvodu pohlavia.

15. Podľa § 8 ods. písm. a/ cit. zákona diskriminácia z dôvodu pohlavia nie je objektívne odôvodnené rozdielne zaobchádzanie spočívajúce v ustanovení rozdielneho dôchodkového veku pre mužov a ženy.

16. Kasačný súd konštatuje, že v danej veci bola spornou otázkou, či je možné v prípade sťažovateľa, rovnako ako pri ženách, ktoré vychovali deti, aplikovať právnu úpravu, ktorá zohľadňuje počet vychovaných detí pre určenie dôchodkového veku, a tým ich zvýhodňuje.

17. Medzi účastníkmi nebolo sporné, že sťažovateľ vychoval dcéru Y., nar. XX.XX.XXXX a C., nar. XX.XX.XXXX, ktoré sa narodili počas jeho manželstva s Y. Š., ktoré bolo rozvedené rozsudkom Obvodného súdu Bratislava 2 č. k. 13C/171/1983-30 zo dňa 15.05.1984, ktorý nadobudol právoplatnosť 31.08.1984. Maloleté dcéry boli týmto rozsudkom zverené do výchovy otca. Maloletá Y. bola v starostlivosti sťažovateľa do 28.06.1995 a maloletá C. do 06.02.1998, teda po dobu, ktorú na účely splnenia podmienky výchovy dieťaťa u ženy vyžadovalo ustanovenie § 15 ods. 1 vyhlášky č. 149/1988 Zb. v spojení s § 258 zákona o sociálnom poistení. V prípade sťažovateľa však ide o muža, ktorý sa takto osobne o deti staral a z toho dôvodu žiadosťou zo dňa 10.07.2013 žiadal o priznanie starobného dôchodku od dosiahnutia veku 58 rokov .

18. Sťažovateľ v kasačnej sťažnosti v podstate poukázal na rovnaké námietky, ako ich uviedol v žalobe. Základnou námietkou bolo to, že žalovaná mala v preskúmanom rozhodnutí v rozpore s právnymi predpismi ako nedôvodnú vyhodnotiť námietku žalobcu, ktorou žiadal o rovnaké posúdenie nároku na starobný dôchodok a určenie dôchodkového veku so zohľadnením počtu vychovaných detí. ako je to u žien. Podľa jeho názoru existuje diskriminácia medzi mužmi, ktorí vychovali deti, a ženami, ktoré taktiež vychovali deti.

19. Kasačný súd konštatuje, že kogentná právna úprava podmienok nároku na starobný dôchodok, platná a účinná v čase právoplatnosti napadnutého rozhodnutia (12.10.2017), zakotvovala zvýhodnenie dôchodkového veku pri výchove detí len pre poistenkyni (ženy). Uvedené vyplýva z ustanovení § 65 ods. 4 až 8 zákona o sociálnom poistení, v ktorých zákonodarca používa slovo „žena“. Rovnako je tomu

tak aj v prechodnom ustanovení § 258, podľa ktorého sa poistenkyňa, ktorá v období od 01.01.2004 do 31.12.2014 dovŕši dôchodkový vek podľa § 65 ods. 4 až 8, sa výchova dieťaťa posudzuje podľa predpisov účinných pred 01.01.2004, t. j. podľa zákona č. 100/1988 Zb.

20. Zákon o sociálnom poistení tak stanovil dva okruhy osôb, pri ktorých rozdielne posudzoval vekovú podmienku nároku na starobný dôchodok: Jednou skupinou bola skupina bezdetných žien a mužov (bez ohľadu na to, či vychovali deti), a druhou skupinou ženy, ktoré vychovali deti. Týmto spôsobom boli zohľadňované iné podmienky na vznik nároku na starobný dôchodok pri mužoch, ktorí vychovali deti a pri ženách, ktoré vychovali deti.

21. Táto situácia bola zmenená zákonom č. 321/2019 Z. z., účinným od 01.01.2020, ktorý novelizoval zákon o sociálnom poistení. V § 60a takto novelizovaného zákona o sociálnom poistení je zakotvené, že podmienka výchovy dieťaťa je splnená, ak sa o dieťa osobne staral v konkrétnych časových úsekoch poistenc, t. j. nielen žena. Ustanovenie § 65 potom v ods. 2 stanovuje, že dôchodkový vek poistenca sa určí podľa prílohy č. 3a zákona, čo v prípade žalobcu je 62 rokov. V prípadoch, ak obdobie výchovy dieťaťa nemožno zohľadniť na určenie dôchodkového veku žene, dôchodkový vek muža narodeného po roku 1956, ktorý dieťa vychoval, sa určí podľa prílohy č. 3b. Z uvedeného teda vyplýva, že až s účinnosťou od 01.01.2020 možno v prípade, ak obdobie výchovy dieťaťa nemožno na určenie dôchodkového veku zohľadniť žene, zohľadniť také obdobie mužovi, ktorý však musí byť narodený po roku 1956 a ktorý dieťa vychoval.

22. Zákonodarca teda reagoval na životné situácie, keď žena z objektívnych príčin nemôže vychovávať svoje deti a ich výchovu prevezme ich otec. V tomto prípade sa aj takémuto poistencovi zhodnotí doba výchovy detí na zníženie dôchodkového veku. Táto právna úprava, ako bolo uvedené vyššie, je účinná od 01.01.2020 a platí len pre poistencov narodených najskôr v roku 1956. Na prípad žalobcu tak nie je aplikovateľná.

23. V tejto súvislosti kasačný súd dodáva, že pokiaľ zákon konkrétne k tejto skutkovej situácii uviedol podmienky, pri splnení ktorých je možné túto právnu úpravu aplikovať a sťažovateľ evidentne tieto podmienky nespĺňa, potom nie je možné uvažovať ani o analogickom použití tejto právnej úpravy, vzhľadom na jej kogentný charakter. Zároveň je potrebné dodať, že ani právna úprava účinná pred 01.01.2020 neumožňovala Sociálnej poisťovni zohľadniť doby výchovy detí poistencovi - mužovi. Preto podľa názoru kasačného súdu správne rozhodla žalovaná, keď žiadosť žalobcu o priznanie starobného dôchodku od dovŕšenia nižšieho veku z dôvodu, že vychoval dve deti, zamietla.

24. Čo sa týka sťažostnej námietky, že žalovaná v rozpore s právnym názorom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uvedenom v jeho rozsudku sp. zn. 9So/14/2015 zo dňa 25.01.2017 nevykonala žiadne zisťovanie, či výchova detí žalobcom trvala v rozsahu, v ktorom ho možno považovať za výchovu dieťaťa podľa doterajších predpisov, súd túto námietku vyhodnotil ako nedôvodnú. Sám sťažovateľ v tejto námietke konštatuje, že k tejto otázke nie sú v stanoviskách žalovanej a žalobcu rozpory, nakoľko žalovaná v žiadnom z doterajších rozhodnutí nespochybnila výchovu detí žalobcom a jej trvanie. Okrem toho žalovaná v preskúmanom aj v prvostupňovom rozhodnutí uviedla presné časové údaje o trvaní výchovy jednotlivých detí sťažovateľom, pričom nesplnenie tejto podmienky nebolo dôvodom na zamietnutie žiadosti sťažovateľa.

25. Pokiaľ sťažovateľ namietal, že správny súd sa nevysporiadal so všetkými aspektami záväzného právneho názoru, ktorý bol uvedený v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9So/14/2015 zo dňa 25.01.2017, najmä, že sa nezaoberal otázkou možnej diskriminácie, najmä tej časti § 8 ods. 7 písm. a/ antidiskriminačného zákona, ktorý stanovuje, že diskrimináciou nie je iba objektívne odôvodnené rozdielne zaobchádzanie, kasačný súd poukazuje na to, že z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu sp. zn. 9So/14/2015 zo dňa 25.01.2017 vyplýva jediný dôvod zrušenia preskúmaného rozhodnutia, a to nedostatok jeho odôvodnenia, najmä či výchova detí trvala v rozsahu, v ktorom ho možno považovať za výchovu dieťaťa podľa doterajších predpisov. Vo vzťahu k posúdeniu možnej diskriminácie sťažovateľa z dôvodu pohlavia žiaden právny názor neuviedol. Túto námietku

nastolenú v správnej žalobe vyhodnotil až krajský súd a podľa názoru kasačného súdu sa s ňou dostatočne, i keď pomerne stručne, vysporiadal, ako je to uvedené na str. 6 a 7 odôvodnenia napadnutého rozsudku. Pokiaľ žalobca požadoval odpoveď na špecifickú otázku, a to otázku výkladu § 8 ods. 7 písm. a/ antidiskriminačného zákona v časti slovného spojenia „objektívne odôvodnené rozdielne zaobchádzanie“, kasačný súd konštatuje, že krajský súd poukázal na výnimku zo zásady rovnakého zaobchádzania z dôvodu pohlavia práve v zmysle tohto ustanovenia, ktorá spočíva v ustanovení rozdielného dôchodkového veku pre mužov a ženy. Táto výnimka umožňuje, aby osobitný predpis v systémoch sociálneho zabezpečenia ustanovil napríklad znížený dôchodkový vek žien. Krajský súd poukázal aj na účinnú právnu úpravu zákona o sociálnom poistení (§ 65 ods. 4 a ž 8 zákona o sociálnom poistení), ktorá reflektovala na definíciu nediskriminácie stanovenú v ustanovení § 8 ods. 7 písm. a/ antidiskriminačného zákona. Už samotné prevzatie tejto výnimky zákonodarcom do osobitného zákona dáva pomerne stabilnú záruku, že ide o objektívne odôvodnené rozdielne zaobchádzanie, hoci samotný zákon o sociálnom poistení konkrétne objektívne dôvody rozdielného zaobchádzania s mužmi a ženami neuvádza. Ako správne poznamenal krajský súd, v prípade, ak by sa sťažovateľ domnieval, že aj napriek správnej aplikácii zákona o sociálnom poistení jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté v dôsledku nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania v zmysle antidiskriminačného zákona, mal sa domáhať právnej ochrany na súde osobitnou žalobou podľa tohto zákona (§ 6 ods. 4 zákona o sociálnom poistení).

26. K sťažnostnej námietke, že osobitný vek na odchod do dôchodku je v § 65 ods. 4 až 7 stanovený na základe toho, že žena vychovala deti a nie na základe príslušnosti k ženskému pohlaviu, nakoľko dôchodkový vek pre ostatné ženy je v súčasnosti bez výnimky stanovený rovnako ako pre mužov, kasačný súd konštatuje, že uvedený právny názor nie je správny. V ustanovení § 65 ods. 4 až 7, na ktoré poukazuje sťažovateľ, ale aj v § 65 ods. 8 zákona o sociálnom poistení, je stanovený špeciálny vek odchodu do dôchodku práve pre ženy. V týchto ustanoveniach vek žien na rozdiel od mužov bol určený individuálne, a to v závislosti od počtu vychovaných detí a dokonca aj vtedy, ak žena nevychovala žiadne dieťa (v ods. 8). Rozdielny dôchodkový vek u žien teda bol skutočnosťou a znižoval sa aj v závislosti od počtu vychovaných detí. Naopak, zákon o sociálnom poistení neupravil osobitným spôsobom dôchodkový vek u mužov v prípadoch, keď vychovali dieťa, pričom žalovaná do účinnosti zákona č. 321/2019 Z. z. postupovala vo vzťahu ku všetkým mužom v podobných prípadoch rovnako.

27. Pokiaľ teda zákonodarca mal za to, že bolo potrebné určiť dôchodkový vek žien rozdielne ako u mužov, a to nielen z dôvodu, že vychovali určitý počet detí, ale aj z dôvodu ich samotného pohlavia, uvedené vychádzalo z poznania hospodárskeho vývoja v bývalom Československu a na to nadväzujúceho sociálneho postavenia žien v spoločnosti. Ženy zabezpečovali starostlivosť o deti a domácnosť a zároveň boli nútené pracovať na plný úväzok. Tiež platy a dôchodky priznané ženám boli vo všeobecnosti nižšie ako platy a dôchodky priznané mužom. Takýto prístup zákonodarcu je podľa názoru kasačného súdu objektívne a rozumne odôvodnený a nemožno ho chápať ako diskrimináciu mužov voči ženám, ani diskrimináciu mužov, ktorí vychovali deti voči ženám, ktoré vychovali deti.

28. Táto legislatíva, umožňujúca skorší odchod do dôchodku ženám, sa postupne unifikuje pre mužov aj ženy, pričom zjednotenie dôchodkového veku potrebného na vznik nároku na starobný dôchodok vyplýva z požiadavky implementácie zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami, ustanovenej smernicou Rady Európskych spoločenstiev č. 7 z roku 1979. Podľa čl. 7 tejto smernice členský štát má právo uplatniť výnimku zo zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami v súvislosti s určením veku odchodu do dôchodku na účely poskytovania starobného dôchodku. Výnimka uvedená v tomto článku bola možná len vtedy, ak jej zachovanie by bolo odôvodnené udržaním dosiahnutej úrovne sociálneho zabezpečenia. Vzhľadom na nepriaznivý vývoj vo financovaní dôchodkového systému v poslednom období uplatnenie tejto výnimky dlhodobo nebude možné odôvodniť, a preto zákonodarca stanovil, že v roku 2023 bude dôchodkový vek pre mužov aj ženy rovnaký, bez ohľadu na počet vychovaných detí.

29. Pokiaľ sťažovateľ žiadal, aby zákonodarca objektívne odôvodnil, prečo stanovil pre ženu, ktorá vychovala dve deti iný dôchodkový vek ako pre muža, ktorý rovnako vychoval dve deti, kasačný súd

poukazuje na to, že pohnútky zákonodarcu pre zakotvenie určitého princípu do zákona obvykle nie sú súčasťou samotnej právnej normy, ale napríklad dôvodovej správy, resp. iných sprievodných dokumentov.

30. Kasačný súd poukazuje na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej ESĽP) Andrie proti Českej republike (sťažnosť č. 6268/08) zo dňa 17.02.2011. Tento sa týkal otázky zlučiteľnosti vekovo-diskriminačných právnych predpisov v oblasti starobného dôchodku s čl. 14 Európskeho dohovoru pre ľudské práva a s čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k dohovoru. Rozsudok Andrie sa uplatní ratione materiae aj na prejednávany prípad, pretože v tomto rozsudku sa ESĽP predovšetkým zaoberal tým, či to, že sa ženám poskytla výhoda, predstavovalo legitímny cieľ, ktorým by bolo možné odôvodniť nerovnosť zaobchádzania v rámci čl. 14 dohovoru. ESĽP v danej veci vyslovil, že nedošlo k porušeniu čl. 14 (zákaz diskriminácie) v spojení s čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 (ochrana majetku) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Konštatoval, že priaznivejšie zaobchádzanie so ženami, ktoré vychovali deti, v bývalom Československu malo pôvodne za cieľ napraviť faktickú nerovnosť a ťažkosti spôsobené spojením tradičnej materskej úlohy žien a požiadavkou spoločnosti na ich zapojenie do pracovného procesu na plný úväzok, a je preto toho názoru, že toto opatrenie sledovalo legitímny cieľ (bod 53). Súd došiel k záveru, že pôvodným cieľom dôchodkového veku diferencovaného podľa počtu detí, ktoré žena vychovala, bolo vyrovnanie faktickej nerovnosti medzi ženami a mužmi. Vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu je možné preto tento prístup aj naďalej považovať za objektívne a rozumne odôvodniteľný, pokiaľ v dôsledku sociálnych a ekonomických zmien nezanikne potreba osobitného zaobchádzania so ženami (bod 60 rozsudku Andrie).

31. K námietke sťažovateľa, že skutočnosť, že postupne dochádza k unifikácii dôchodkového veku pre mužov a ženy a v roku 2023 bude pre obe pohlavia rovnaký, bez ohľadu na počet vychovaných detí, je dôkazom o tom, že osobitné zaobchádzanie voči ženám pri dôchodkovom veku už nie je potrebné, kasačný súd uvádza, že sťažovateľ sa staral o deti práve v období, kedy pozitívna diskriminácia žien mala objektívne opodstatnenie, a ktoré bude mať až do roku 2023. Preto je potrebné prihliadať na tie spoločenské a ekonomické hľadiská, ktoré existovali v čase výchovy detí a ktoré boli reflektované do právnej úpravy aplikovateľnej v danej veci.

32. Ďalej podľa sťažovateľa sa v jeho prípade nejedná o takú zmenu dôchodkového systému, ktorá by mohla ohroziť sociálne istoty v zmysle rozsudku Andrie proti Českej republike, nakoľko dôchodkový systém s poskytnutím výhody v podobe zníženia dôchodkového veku z dôvodu vychovania detí počítal a aj stále počíta, avšak diskriminačne len vo vzťahu k ženám. Podľa názoru kasačného súdu ESĽP sa v citovanom rozsudku vyjadril tak, že každá zmena dôchodkového systému musí byť vykonaná postupne, obozretne a primeraným spôsobom. Práve iný prístup by mohol ohroziť sociálne istoty, predvídateľnosť dôchodkového systému a právnu istotu. ESĽP mal na mysli zmenu dôchodkového systému, ktorá spočíva v unifikácii dôchodkového veku pre mužov aj ženy, ktorá musí byť zodpovedajúcim spôsobom načasovaná, aj vzhľadom na to, že existencia opatrenia zníženia dôchodkového veku žien bola dlhodobá. Touto zmenou dôchodkového systému sa nemá na mysli, ako to nesprávne uvádza sťažovateľ, priznanie výhody zníženia dôchodkového veku mužovi z dôvodu výchovy detí.

33. Rovnaký právny názor k danej právnej otázke zaujal aj Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 7So/108/2012 zo dňa 25.09.2013, ktorý uviedol, že ak odporkyňa navrhovateľovi nepriznala starobný dôchodok od dovŕšenia nižšieho veku do dôchodku, že vychoval dieťa, nemožno jej rozhodnutie považovať za diskriminačné.

34. Vzhľadom na to, že kasačný súd vyhodnotil všetky kasačné námietky ako plne nedôvodné a sám nezistil dôvod na zrušenie napadnutého rozsudku krajského súdu, kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú podľa § 461 SSP zamietol.

35. O náhrade trov kasačného konania súd rozhodol podľa § 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1 a § 168 SSP. Žalobca v kasačnom konaní nebol úspešný, pretože jeho kasačná sťažnosť bola zamietnutá, právo na náhradu trov kasačného konania mu teda nepatrí. Žalovanej patrí právo na náhradu trov

kasačného konania v zmysle § 168 SSP, avšak nebolo preukázané, že by žalovaná mohla od žalobcu trovy spravodlivo požadovať, preto je kasačný súd náhradu trov kasačného konania nepriznal.

36. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný riadny opravný prostriedok.